

*LÄROPLAN I GRUNDLÄGGANDE
KONSTUNDERVISNING I
ORDKONST ENLIGT FÖRDJUPAD
LÄROKURS*

HELSINGFORS

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Allmänt om läroanstalten	3
Läroanstaltens verksamhetsidé	3
Läroanstaltens värdegrund	3
Läroanstaltens verksamhetskultur och kontinuerlig utveckling av verksamheten.....	3
Allmänt om undervisningen	5
Syn på lärande.....	5
Lärmiljö.....	5
Samarbete med vårdnadshavarna och andra aktörer	6
Principer för elevantagningen	7
Individualisering av lärokursen	7
Studiernas uppbyggnad och omfattning	8
Studiernas omfattning	8
Studiernas uppbyggnad	8
De allmänna målen för studierna.....	9
Förberedande studier för elever under skolåldern	9
Studiehelheter för grundstudierna, deras mål, innehåll och beräknade omfattning	11
Allmänt	11
Grundstudier nivå E, 7–8 år (åk 1-2): Sagolikt - berätta tillsammans.....	12
Grundstudier nivå D, 9-10 år (åk 3-4): På äventyr - skriva brett.....	14
Grundstudier nivå C, 11-12 år (åk 5-6): I andra världar – utveckla och relatera.....	16
Grundstudier nivå B, 13-15 år (åk 7-9): Litterära epoker – i samhället.....	18
Studiehelheter för de fördjupade studierna, deras mål, innehåll och beräknade omfattning	20
Allmänt	20
Fördjupade studier nivå A, 16-18 år, andra stadiet: Samtida ordkonst - Min röst.....	21
Undervisning för ordkonst för vuxna.....	22
Bedömning	23
Bedömning av lärandet samt föremål för bedömning.....	23
Kriterier för bedömningen av den fördjupade lärokursen.....	23

Bilagor: Plan för jämställdhet och likabehandling samt litteraturlista

Allmänt om läroanstalten

LÄROANSTALTENS VERKSAMHETSIDÉ

Sydkustens ordkonstskola är den första ordkonstskolan på svenska i Finland som arrangerat grundläggande konstundervisning i ordkonst och har erbjudit grundläggande konstundervisning i ordkonst enligt allmän lärokurs sedan år 2014. År 2024 hade Borgå, Helsingfors, Pargas, Sibbo och Åbo godkänt Sydkustens ordkonstskolas läroplan och förutom inom dessa kommuner erbjuds grundläggande konstundervisning på distans.

Tack vare ett omfattande utvecklingsarbete med pilotgrupper, kontinuerlig respons av elever, lärare samt vårdnadshavare har Sydkustens ordkonstskola utarbetat en läroplan för grundläggande konstundervisning enligt fördjupad lärokurs för undervisning i Helsingfors samt på distans.

Utöver undervisning i grundläggande konstundervisning i ordkonst erbjuder Sydkustens ordkonstskola förberedande ordkonstverksamhet för barn under skolåldern samt som regelbunden hobbyverksamhet bland annat inom Finlandsmodellen. Ordkonstverkstäder samt olika ordkonstprojekt genomförs även inom småbarnspedagogiken, inom den grundläggande undervisningen samt inom andra stadiet. Verkstäder i ordkonstmetoder arrangeras regelbundet för lärare, pedagoger, bibliotekarier, ledare inom eftermiddagsverksamhet samt övriga intresserade.

Sydkustens ordkonstskolas läroplan enligt fördjupad lärokurs baserar sig på de grunder för fördjupad lärokurs i ordkonst som Utbildningsstyrelsen fastställt 2017. (Grunderna för läroplanen för den fördjupade lärokursen i grundläggande konstundervisning 2017)

LÄROANSTALTENS VÄRDEGRUND

Sydkustens ordkonstskolas verksamhet bygger på den gemensamma värdegrunden med respekt för mänskliga rättigheter, jämställdhet, jämlikhet och kulturell mångfald. Etiska, estetiska och ekologiska frågeställningar problematiseras och behandlas via konsten. I centrum står gemensam och individuell reflektion över värderingar, över hur kontextuella normer och synsätt är beroende av tid och plats, över hur man via konsten kan undersöka och förmedla vad som är värdefullt och hållbart samt laborera med olika scenarion med hjälp av narrativ fantasi.

LÄROANSTALTENS VERKSAMHETSKULTUR OCH KONTINUERLIG UTVECKLING AV VERKSAMHETEN

Sydkustens ordkonstskola värnar om att upprätthålla en verksamhetskultur som främjar lärandet, välbefinnandet och delaktigheten både hos eleverna, vårdnadshavarna och personalen. En omtänksam och respektfull växelverkan och interaktion lärare och elever emellan lägger grunden för den positiva och stöttande verksamhetskulturen. Samtidigt som varje elev möts som en individ med egna behov, intressen och målsättningar är ordkonstskolan mån om jämlikhet och likabehandling (se Plan för jämlikhet och likabehandling som bilaga). Respekt för olika kulturella bakgrunder är en

central del av undervisningen liksom antirasistisk och genussensitiv pedagogik inklusive lärostoff. Även respekt för ekologisk hållbarhet och ekokritisk reflektion är en viktig del av verksamhetskulturen.

Syd kustens ordkonstskola är en lärande organisation med mål att ständigt förbättra förutsättningarna för elevernas utveckling samt lärarnas kompetens. Undervisningen ska basera sig på den senaste forskningen samt lyhört plocka upp aktuella strömningar och stämningar inom litteraturen och konstfältet i stort. För att uppnå detta uppmanas lärarna ständigt vidareutbilda och fortbilda sig och samarbeta över konstgränser med lärare i andra ämnen. Både organiseringen, planeringen, genomförandet och bedömningen av vardaglig praxis inom undervisningen utvärderas och utvecklas kontinuerligt.

Allmänt om undervisningen

SYN PÅ LÄRANDE

Grundläggande konstundervisning är målinriktat lärande som fortskrider från en nivå till en annan.

Inom Sydkustens ordkonstskola ses lärandet som att aktivt bli en del av den kollektiva textväv som skapats inom litteraturen. Lärandet är en holistisk och interaktiv process, som stärker elevens kulturella delaktighet i den egna traditionen men även bekantar eleven med globala influenser för att skapa en medvetenhet om att kulturella influenser alltid har och fortsätter att samverka på intressanta och nyskapande sätt. Genom att marineras i texter från olika tider och kulturella sfärer, i olika stilar och genrer får eleverna en bred litterär repertoar. Samtidigt kan eleverna både skriva i relation och opposition till traditionen, välja och kombinera fritt för att utveckla sitt unika språk. Både autentiska texter och textutdrag liksom modelltexter är viktiga inom lärandet.

En nyckelroll i lärandet är glädjen: glädjen över att bli en del av en litterär tradition, glädjen över att självständigt få styra och ansvara för sitt uttryck, glädjen över att tillsammans uppleva och utforska litterära världar. Allting – sinnen, känslor, upplevelser, omgivningen – är material och grogrund för konsten och via det litterära skapandet lär sig eleverna både hantverket och om sig själva som individer och konstnärer. Inom litteraturen är det detaljerat specifika ofta det universella och inom lärandet uppmuntras eleverna till multisensoriskt iakttagande och reflektion.

Lärandet är en ständigt pågående process där utvecklingen av konstnären och konstnärskapet pågår parallellt. Eleven stöttas till en dynamisk syn på sitt skapande och att både identifiera och söka utmaningar. Med hjälp av uppmuntrande och stöttande formativ respons där textens styrkor lyfts fram kontextualiseras och benämns stilistiska grepp och litterära medel så att elevens metaspråk, medvetenhet och reflektion kring sitt eget skapande och lärande stärks.

För att motivera eleverna vidare i utvecklingen av sitt konstnärliga uttryck, strävar ordkonstskolan ständigt efter att skapa och hitta forum där elevernas texter läses och upplevs. På samma sätt uppmärksammas eleverna om hur mötet med texten färgas av olika modaliteter.

Narrativitet och språket är viktiga byggstenar inom ordkonst. Genom att kontrastera och identifiera hur dessa används inom andra konstformer och i samhället i stort växer elevernas insikt i ordkonstens och litteraturens särdrag och möjligheter inom tvärkonstnärliga eller andra uttrycksformer.

LÄRMILJÖ

Lärmiljöns centrala egenskaper är tillgänglighet, trygghet, ändamålsenlighet och glädje. Sydkustens ordkonstskola strävar efter att optimera lärmiljöerna med beaktande av resurser och möjligheter.

Tillgänglighet har många olika aspekter. Gällande lärmiljöer betyder det geografisk tillgänglighet, att lärmiljöerna är tillgängliga för elever med olika funktionsvariationer och behov, ekonomisk tillgänglighet samt språklig/kulturell tillgänglighet. Sydkustens ordkonstskolas huvudsakliga undervisningsutrymmen finns i centrala Helsingfors så att det ska vara så lätt som möjligt att delta i

undervisningen oberoende av vilken stadsdel som eleverna bor i. För de yngre eleverna arrangeras även undervisning i närskolan/närbiblioteket. Alla utrymmen är naturligtvis tillgängliga för elever med funktionsvariation och ekonomisk tillgänglighet nås med hjälp av möjligheten att ansöka om frielevsplats. Ordkonstskolans verksamhets- och undervisningsspråk är svenska, men elever med alla hemspråk välkomnas i undervisningen.

En ytterst viktig del av tillgängliga lärmiljöer är möjligheten att delta i distansundervisning. Ordkonstskolan erbjuder undervisning i grundläggande konstundervisning i ordkonst enligt fördjupad lärokurs i uttalade distansgrupper, där den veckovisa undervisningen enbart sker på distans. Lärmiljön är ett tillgängligt mötesverktyg i kombination med ett gemensamt digitalt klassrum, där undervisningsmaterial och uppgifter sparas och eleverna skriver sina texter och läraren handleder. En del väljer att delta i distansgrupper då de har lång väg till närundervisningen, men en betydande del av eleverna som deltar i distansundervisningen gör det av sociala skäl. På distans kan eleverna koncentrera sig på undervisningen och sitt skrivande utan social press eller yttre distraktioner. Eftersom ordkonstskolan är mån om att individualisera undervisningen och skapa flexibla lösningar, kan även elever i närundervisningsgrupper vid behov delta på distans. På samma sätt kan eleverna även i majoriteten av temakurserna välja om de deltar i närundervisning eller på distans.

Trygghet i lärmiljön handlar både om fysisk trygghet och social trygghet. Ordkonstskolan är mån om att skapa en gemytlig, uppmuntrande, inkluderande, sprudlande och respektfull atmosfär i undervisningen så att alla elever kan känna sig socialt accepterade, bekräftade och trygga. Ingen utveckling sker utan misslyckanden och en trygg lärmiljö sporrar eleverna att experimentera, misslyckas och försöka igen. På samma sätt betonas vikten av elevens fysiska integritet samt av säkra, lugna och ombonade undervisningsutrymmen.

Ordkonstskolan strävar efter att använda sig av möjligast ändamålsenliga lärmiljöer och undervisningsutrymmen. Tillgång till adekvat utrustning för ordkonstundervisning som datorer och litteratur är centrala liksom naturligtvis annat för undervisningen viktigt material. Eleverna uppmuntras till att både bekanta sig med de för den egna konstarten centrala lärmiljöerna såsom bibliotek och olika litterära evenemang och med övriga konstformers centrala lärmiljöer i staden som till exempel muséer, teatrar, övriga konstskolor, byggnader och parker.

Glädje är ofta en underskattad aspekt av lärmiljöer. Miljöns betydelse för sinnesstämning och kreativitet är stor. För att skapa en lärmiljö som uppmuntrar till glädje och konst strävar ordkonstskolan efter att skapa lärmiljöer som är färgglada och ljusa, frodiga och taktilt mångsidiga, luftiga och naturnära, bubblande och festliga, mjuka och magiska. Ordkonstskolan är för tillfället beroende av andra aktörers utrymmen och kan därmed inte inverka på dessa annat än att välja utrymmen som bäst motsvarar glädjefulla utrymmen, men vill inom nära framtid skapa ett eget undervisningsutrymme där även lärmiljöns estetiska aspekter får en framträdande roll.

SAMARBETE MED VÅRDNADSHAVARNA OCH ANDRA AKTÖRER

Syd kustens ordkonstskola har en tät kontakt med vårdnadshavarna för att stöda elevens studier. Både formell och informell respons hörsammas för att kunna utveckla verksamheten så ändamålsenligt

som möjligt. Olika tillställningar arrangeras för att synliggöra elevernas framsteg inom studierna och för att vårdnadshavarna ska kunna bekanta sig med ordkonstundervisningen.

Även samarbetet med stadens övriga konstskolor som ger grundläggande konstundervisning är tätt, framför allt med andra konstskolor med svenska som undervisningsspråk, men Sydkustens ordkonstskola samarbetar även över språkgränserna. Olika evenemang, kampanjer, flerkonstnärliga läger och kurser arrangeras så att ordkonstskolans elever får en bredare insyn i det lokala nätverket av konstskolor samt olika konstformer.

En central samarbetspart för ordkonstskolan är biblioteken. I samarbete med stadens bibliotek arrangeras öppna workshoppar så att barn och unga i olika åldrar har möjlighet att bekanta sig med ordkonstundervisningen, men också så att ordkonsteleverna känner sig hemmastadda på biblioteken. Även samarbete med förlag, Luckan i Helsingfors samt olika litteraturföreningar bekantar eleverna med olika litterära aktörer.

PRINCIPER FÖR ELEVANTAGNINGEN

Sydkustens ordkonstskola antar elever i anmälningsordning. Tidigare elever har förtur för att säkerställa deras möjlighet att avlägga sina studier. Det finns möjlighet till frielevsplatser.

INDIVIDUALISERING AV LÄROKURSEN

Individualiseringen av lärokursen genomförs så att eleven kan delta i undervisningen utifrån sina egna utgångspunkter. Eftersom ordkonstundervisningen genomgående utgår ifrån individens personliga utveckling är all undervisning automatiskt differentierad och om eleven därutöver behöver en individualisering av lärokursen strävar ordkonstskolan ändå efter att genomföra undervisningen flexibelt i gruppundervisningen inom den grundläggande konstundervisningen.

Individualisering kan innebära att målen, innehållet, studietiden, sättet att genomföra undervisningen, nödvändiga stödåtgärder och bedömningsförfarandet individualiseras och detta sker alltid i samråd med eleven och vårdnadshavaren. Av sociala skäl rekommenderar ordkonstskolan att eleven deltar i gruppundervisningen för sin egen åldersgrupp, men målen och lärostoffet kan vid behov differentieras för att motsvara elevens individuella lärtig. Eleven kan fritt välja vilka kortkurser hen vill delta i.

Studiernas uppbyggnad och omfattning

STUDIERNAS OMFATTNING

Den fördjupade lärokursen i grundläggande konstundervisning har en beräknad omfattning om sammanlagt 1300 studietimmar, varav grundstudiernas beräknade andel är 800 studietimmar och de fördjupade studiernas 500 studietimmar. Den beräknade omfattningen av en studietimme är 45 minuter. Omfattningen av den förberedande konstfostran för småbarn som föregår grundstudierna är 0-200 studietimmar.

STUDIERNAS UPPBYGGNAD

Den fördjupade lärokursen inom de olika konstarterna består av grundstudier och fördjupade studier inom konstarten samt eventuell konstfostran för småbarn. De riksomfattande målen och det centrala innehållet i grundstudierna och de fördjupade studierna samt de allmänna målen för konstfostran för småbarn fastställs per konstart i dessa grunder för läroplanen. Grundläggande konstundervisning kan också ordnas för vuxna.

Syftet med grundstudierna i den fördjupade lärokursen är målmedveten övning och långsiktigt utvecklande av de färdigheter som är centrala inom konstarten. Syftet med de fördjupade studierna är att bredda eller inrikta studiemöjligheterna. I de fördjupade studierna i den fördjupade lärokursen i konstarten ingår ett slutarbete. Både i grundstudierna och i de fördjupade studierna kan alternativa studiehelheter ingå.

Den veckovisa gruppundervisningen följer fördjupad lärokurs och arrangeras i huvudsak som närstudier, men även undervisning i distansgrupper erbjuds. Utöver den veckovisa gruppundervisningen har elever möjlighet att välja kort- och projektkurser för att specialisera eller bredda sin ämneskunskap. Kort- och projektkurser enligt fördjupad lärokurs erbjuds både som när- och distansstudier.

Undervisningen ordnas på ett flexibelt sätt som tar hänsyn till ordkonstens natur, elevens ålder, tidigare kunskaper och färdigheter samt de undervisningsmetoder som används.

I Sydkustens ordkonstskola delas studierna in i fem olika nivåer plus förberedande undervisning:

- Förberedande för elever under skolåldern
- Nivå E för elever i åldern 7–8 år (åk 1–2)
- Nivå D för elever i åldern 9–10 år (åk 3–4)
- Nivå C för elever i åldern 11–12 år (åk 5–6)
- Nivå B för elever i åldern 13–15 år (åk 7–9)
- Nivå A för elever i åldern 16–18 år (andra stadiet).

Grundläggande konstundervisning i ordkonst är primärt avsett för barn och unga i åldern 7-18 år, men eleverna har rätt att delta i undervisningen även efter detta. Dessutom arrangeras förberedande undervisning för barn under skolåldern samt för vuxna i mån av möjlighet. Dessa nivå- och

Åldersgrupper kan indelas in i mindre eller större grupper enligt resurser, möjlighet och lokala förutsättningar. Om nivågrupper sammanslås, undervisas gruppen parallellt på två nivåer.

DE ALLMÄNNA MÅLEN FÖR STUDIERNAS

Undervisningen i den fördjupade lärokursen i ordkonst i den grundläggande konstundervisningen baserar sig på synsättet att språket och litteraturen är grunden för konsten och för hela samhället. Undervisningen främjar elevernas kreativitet, kulturella och samhällsliga delaktighet samt sociala färdigheter. Ordkonst är skapande användning av språket, vilket fördjupar elevernas språkliga färdigheter och uttrycks- och tankeförmåga samt ökar elevernas konstnärskap.

Undervisningen stöder elevernas språkliga och kulturella mångfald. Ordkonsten utgör en grund för många andra konstarter som bygger på språket. Undervisningen baserar sig på multilitteracitet och på ett vidgat textbegrepp, enligt vilket texter kan produceras exempelvis i skriften, talad, visuell, audiovisuell eller digital form. Skrivande uppfattas enligt det vidgade textbegreppet också som muntligt berättande eller kroppsligt uttryck. Läsande uppfattas som mottagande av text också genom att man lyssnar, ser eller observerar på något annat sätt.

Undervisningens mål är att ge eleverna färdigheter att uttrycka sig mångsidigt med ordkonstens medel. Studierna stärker identiteten som skribent och konstnär samt ger eleverna en referensgrupp och en intressegemenskap, där man bekantar sig med olika sidor av skapande av ordkonst. Undervisningen ska främja ett koncentrerat, målmedvetet och långsiktigt arbete samt elevens aktiva lärande och konstruktiva verksamhet som individ och medlem i en grupp.

Utgångspunkten för undervisningen är glädje, lek och upplevelser. Undervisningen uppmuntrar eleverna att använda sin fantasi och få insikter. I undervisningen i ordkonst utvecklar eleverna förmågan att skapa och finslipa olika typer av texter och att välja, bedöma och analysera stilar och texttyper. De ska också utveckla sin multilitteracitet. Undervisningen genomförs i växelverkan med andra konstarter. Studierna i ordkonst uppmuntrar till livslångt intresse, till studier och arbete inom området.

FÖRBEREDANDE STUDIER FÖR ELEVER UNDER SKOLÅLDERN

Undervisningen i ordkonst för barn under skolåldern uppmuntrar barnet att använda sin fantasi, delta i språklek och narrativ interaktion. Målet är att barnet utvecklar sin språkliga uttrycksförmåga och känner språkglädje genom ordkonsten. I ordkonstundervisningen får barnet mångsidigt bekanta sig med barnlitteraturen och dess rika värld av dikter, bilderböcker, sagor och berättelser. Barnet inspireras och uppmuntras att lyssna och leva sig in i berättelser och högläsning och att berätta egna historier samt skapa egna dikter och ramsor. Omfattningen av de förberedande studierna är högst 200 studietimmar.

Centralt innehåll

- leka med narrativitet och fantisera

- mångsidigt bekanta sig med litteratur
- utveckla språkglädje och språklek
- skapa egna texter (vidgat textbegrepp)

Studiehelheter för grundstudierna, deras mål, innehåll och beräknade omfattning

ALLMÄNT

I grundstudierna i den fördjupade lärokursen i ordkonst bekantar sig eleverna med ordkonstens grunder. I grundstudierna i den fördjupade lärokursen i ordkonst bekantar man sig med olika textgenrer från skönlitteratur till medietexter samt deras språkliga och visuella uttrycksmedel. I ordkonsten lär man sig att komma på idéer för och bearbeta texter. Den egna konstuppfattningen och samspelet med konsten utvecklas. I studierna finner man medel för att upprätthålla arbetsmotivationen och utveckla färdigheten att på ett uppmuntrande sätt undersöka och bedöma de egna texterna.

Målen med undervisningen är att

Att utvecklas som ordkonstnär

- uppmuntra eleven att göra iakttagelser om fenomen i världen och att undersöka deras narrativitet
- uppmuntra eleven att finna och välja sådant som är viktigt för hen själv att berätta genom att använda sin intuition, sina olika sinnen och sin känslighet
- stödja elevens utveckling och konstnärliga syn i förhållande till den litterära traditionen
- erbjuda eleverna en gemenskap där man övar sig i att diskutera konst
- uppmuntra eleven att utveckla sin konstnärsidentitet.

Att finna sin egen röst i skrivandet

- uppmuntra eleven att söka ett kreativt uttryck
- uppmuntra eleven att iaktta, tänka, skriva och berätta kreativt
- uppmuntra eleven att med hjälp av ordkonstens medel gestalta och ge ord åt sina egna iakttagelser, tankar och känslor och att skapa helheter
- uppmuntra eleven att utvidga sitt ordförråd och att använda ett mångsidigare språk och uttryckssätt
- ge eleven övning i att skapa och pröva på olika genrer och stilar i ordkonsten
- hjälpa eleven att förstå förhållandet mellan textens innehåll och form, dvs. hur olika stilar byggs upp.

Att läsa med inlevelse

- uppmuntra eleven att leva sig in i det som hen läser och hör och att dela sina upplevelser av ordkonst
- uppmuntra eleven att bekanta sig med ordkonstens genrer och uttrycksmedel, med den litterära traditionen och samtidslitteraturen samt med multimodala texter
- uppmuntra eleven till kreativt läsande och till att finna olika sätt att läsa i förhållande till ordkonstens miljöer.

Konstprocessen och presentationen

- inspirera eleven att bekanta sig med de olika skedena i processen för skapande av ordkonst
- öva eleven i att målinriktat skapa ordkonst samt beakta presentationskontexten och textens mottagare
- uppmuntra eleven att ge och ta emot respons samt att komma till rätta med att skapande av ordkonst är en pågående process
- uppmuntra eleven att ifrågasätta sitt eget arbete utan nedslående självkritik och hjälpa eleven att hantera de känslor som hör ihop med skrivarbetet
- uppmuntra och sporra eleven att dela och presentera sina ordkonstverk

GRUNDSTUDIER NIVÅ E, 7–8 ÅR (ÅK 1-2): SAGOLIKT - BERÄTTA TILLSAMMANS

Omfattning 70 studietimmar/år, sammanlagt 140 studietimmar. En del av studietimmarna avläggs som projekt, kortkurser och självstudier.

På nivå E ligger fokus på att introducera ordkonst som konstform för eleverna samt bygga upp en tillåtande och fantasieggande gemenskap. Fokus ligger på det muntliga berättandet, på att dramatisera och på att skapa tillsammans. Före eleverna har stöd i skriftspråket utnyttjas rutiner och upprepningar för att förankra och vidga elevernas skönlitterära repertoar. I takt med att elevernas skrivförmåga utvecklas, introduceras även kortare, skrivna texter i olika genrer. Eleverna bekantar sig med centrala begrepp inom ordkonst och lär sig uppfatta omgivningens narrativitet.

På nivå E lär sig eleven berätta om sig själv, skapa olika karaktärer samt förse dessa med inre och yttre egenskaper. Eleven lär sig skillnaden mellan fakta och fiktion och lär sig fiktionisera sin närmiljö och vardagshändelser. Intrigkurvan och berättelsens grundelement blir bekanta för eleven och eleven lär sig skillnaden mellan epik, dramatik och lyrik. Eleven bekantar sig med diktens grundstruktur samt grundläggande språkliga medel. Eleven lär sig benämna och uttrycka sinnesintryck och känslor muntligt och skriftligt samt använda dem i sitt skapande. Eleven lär sig beskriva bilder samt berätta ordlöst med hjälp av gester, ljud och bilder. Samspel mellan bild och text behandlas både inom bilderböcker och i serier.

Att dela sina texter med andra parvis samt i gruppen är en del av studierna på nivå E. Samtidigt lär sig eleverna att uppmuntra varandra samt bekräfta varandra som ordkonstnärer. Eleverna lär sig dela sina läsoplevelser, rekommendera litteratur samt använda sig sina läsoplevelser som inspiration för sitt eget skapande. Eleverna berättar om sina läsoplevelser och relaterar dem till egna känslor samt händelser och fenomen i vardagen.

Eleverna bekantar sig med klassiska sagor, både folksagor och konst sagor, samt med fabler från olika kulturer. Bilderböcker, dramatik med sagotematik samt rimmande poesi ur kulturarvet introduceras liksom centrala kapitelböcker för målgruppen. Litteraturlista som bilaga.

Fokusområden inom målen nivå E

Att utvecklas som ordkonstnär	Att finna sin egen röst i skrivandet	Att läsa med inlevelse	Konstprocessen och presentationen
Att uppmuntra eleven att finna och välja sådant som är viktigt för hen själv att berätta genom att utveckla användningen av olika sinnen och sin känslighet samt uppmuntra eleven att göra iakttagelser om fenomen i världen och att undersöka deras narrativitet.	Att uppmuntra eleven att med hjälp av ordkonstens medel gestalta och ge ord åt sina egna iakttagelser, tankar och känslor och att skapa fantasihelheter samt uppmuntra eleven att söka sin egen röst i uttryck och kreativitet samt att ge eleven medel för det.	Att uppmuntra eleven att leva sig in i det som hen läser och hör och att dela sina läsoplevelser.	Att uppmuntra och sporra eleven att dela och presentera sina ordkonstverk.

Centrala metoder, texter och begrepp nivå E

Metoder	Texter	Begrepp
<ul style="list-style-type: none"> att samlas för att berätta, lyssna, associera och bejaka impulser tillsammans att skapa eget med det gemensamma som utgångspunkt att skapa berättelser med hjälp av fyrfält att leka med språket med rim, ramsor och rytmer att leka med idiomatiska uttryck och ordspråk att lära sig ramsor utantill att dramatisera fram karaktärer och handling att reflektera över samspel mellan ord och bild. 	<ul style="list-style-type: none"> Epik Dramatik Lyrik Saga Fabel Vardagsberättelse Bunden dikt Läsdrama Bilderbok Serie Tacktal 	<ul style="list-style-type: none"> Karaktär Inre och yttre egenskaper Huvudperson Konflikt Miljö Intrigkurva Replik Löpande text Sagodrag Berättelsemönster övervinna monstret och askungesaga Strof och vers Rim Rimfläta Paus och utrop Rytm Versaldikt Idiomatiska uttryck Ordspråk Inledning, höjdpunkt, avrundning Huvudroll och biroll

GRUNDSTUDIER NIVÅ D, 9-10 ÅR (ÅK 3-4): PÅ ÄVENTYR - SKRIVA BRETT

Omfattning 80 studietimmar/år, sammanlagt 160 studietimmar. En del av studietimmarna avläggs som projekt, kortkurser och självstudier.

På nivå D utvecklas elevernas läs- och skrivförmåga snabbt och det är därmed viktigt att de får smaka på olika typer av texter. Eleverna lär sig känna igen olika textgenrer och –stilar samt provar på att skriva inom dessa. Samtidigt utvecklar eleverna egna preferenser för sitt skrivande. Inom dramatiken bekantar sig eleverna med genrens särdrag samt skriver både traditionell dramatik samt hörspel.

Eleverna skapar fiktiva världar med hjälp av sin fantasi och lär sig använda språket på ett kreativt sätt. Eleven skriver karaktärsdrivet och kan använda sig av fler personer i sina texter. Karaktärerna förses med drivkrafter och rädslor. Eleverna också använda sig av befintliga karaktärer och litterära världar och skriva fanfiction. Samtidigt bekantar sig eleverna med direkt och indirekt anföring, inre monolog samt lär sig skillnaden mellan att beskriva och gestalta. Miljöbeskrivandet utvecklas genom att elevernas iakttar och upplever omvärlden och mångsidigt lär sig att använda sig av sina intryck i sitt skapande.

På nivå D lär sig eleverna strukturera sina texter och använda sig av olika berättelsemönster som stöd. Eleverna bekantar sig med jag- och tredjeperson-berättare samt berättelsens tempus. Inom lyriken bekantar sig eleverna med olika stilmedel samt lär sig använda dem även i andra texttyper. Eleverna reflekterar över skillnader mellan bunden och fri vers. Textens modaliteter behandlas och eleverna leker med fonter, layout samt fantasibokstäver samt reflekterar över vilka effekter som skapas.

Eleverna lär sig formulera sin egen läsupplevelse, beskriva den samt reflektera över den tillsammans med andra. Under läsningen lär sig eleverna skapa kopplingar till andra bekanta verk samt lägga märke till berättelsemönster. Ur läsningarna hämtar eleverna också inspiration och modeller för sitt eget skrivande. Eleverna delar sina texter med varandra samt lär sig ge respons för innehåll och utnyttja både egen och andras respons i sitt skrivande. Eleverna delar även sina texter utanför gruppen.

Inom nivå D står äventyrs- och mysterieromanerna i fokus. Samtidigt behandlas humor som ett viktigt element inom alla genrer. Eleverna bekantar sig brett med västerländska klassiker inom dessa genrer samt med representativa exempel på de övriga texttyper som behandlas på nivå D. Inom poesin ligger fokus på onomatopoesi och centrala verk inom nonsensdikt. Litteraturlista som bilaga.

Fokusområden inom målen nivå D

Att utvecklas som ordkonstnär	Att finna sin egen röst i skrivandet	Att läsa med inlevelse	Konstprocessen och presentationen
Att uppmuntra eleven att finna och välja sådant som är viktigt för hen själv att berätta genom att utveckla användningen av olika sinnen och sin känslighet samt uppmuntra eleven att utveckla sin egen identitet som skapare av ordkonst.	Att ge eleven övning i att skapa ordkonst i olika genrer samt hjälpa eleven att förstå förhållandet mellan textens innehåll och form, dvs. hur olika stilar byggs upp.	Att uppmuntra eleven att bekanta sig med ordkonstens genrer och uttrycksmedel samt med multimodala texter.	Att uppmuntra eleven att bekanta sig med de olika skedena i processen för skapande av ordkonst samt uppmuntra eleven att ge och ta emot respons samt att komma till rätta med att skapande av ordkonst är en pågående process.

Centrala metoder, texter och begrepp nivå D

Metoder	Texter	Begrepp
<ul style="list-style-type: none"> att improvisera fram situationer och skriva ner dem att hålla litteratursamtal och reflektera över sin läsoplevelse att öva på att strukturera texter att härma och leka med genretypiska drag att skriva om texter i annan genre att skilja mellan form och innehåll att använda sig av sinnesintryck och minnen att leka med textens utseende som modalitet 	<ul style="list-style-type: none"> Humor Deckare Mysterier Äventyr Spänning Brev Dagbok Roman Fanfiction Nonsensdikt Fri dikt Onomatopoetisk dikt Visuell poesi Komedi Hyllningstal Referat Recension Artikel Hörspel 	<ul style="list-style-type: none"> Styckesindelning Genretypiska drag Berättarperspektiv Jag- och tredjeperson-berättare Drivkrafter och rädslor Runda och platta karaktärer Berättelsemönstren pånyttfödelsen och äventyret Läsartilltal Direkt och indirekt anföring Inre monolog Tempus och gestaltning Stil/ton Onomatopoesi Allitteration och assonans Motsats och kontrast Upprepning samt anafor och epifor Liknelse och metafor Stegring och klimax Limerick Dialog och monolog Scen och akt Scenanvisning

GRUNDSTUDIER NIVÅ C, 11-12 ÅR (ÅK 5-6): I ANDRA VÄRLDAR – UTVECKLA OCH RELATERA

Omfattning 100 studietimmar/år, sammanlagt 200 studietimmar. En del av studietimmarna avläggs som projekt, kortkurser och självstudier.

På nivå C behärskar eleverna redan många termer och är vana vid att behandla text på en metanivå. Eleverna leker fördomsfritt med genrer. Eleverna kan härma stilar och skriva utgående ifrån olika genrer samt över genregränserna. Eleverna fördjupar sig i texter som utspelar sig bortom vardagen och lär sig skapa koherenta fantasimiljöer. Eleverna reflekterar kring olika berättarperspektiv samt val av fokalisator samt förstår skillnaden mellan fabula och subjett. Karaktärerna i elevernas texter är alltmer komplexa med inre konflikter, utveckling och har egna uttryckssätt.

Komplexa karaktärer används även inom dramatiken. Eleverna kan skapa hela dramatiska verk samt leka med genren, bland annat genom att bryta den fjärde väggen. samt behärskar allt fler stilmedel.

Samtidigt undersöker eleverna allmänmännsliga upplevelser och känsloladdning i text samt med vilka medel texter berör. Inom lyriken betonas stilmedel som stärker intensiteten i texten samtidigt som eleverna lär sig grundläggande versfötter och versmått. Eleverna övar på att skapa och framföra rytmisk lyrik i olika genrer.

Eleverna lär sig påverka brett inom olika texttyper samt undersöka narrativitet i bildberättande.

Eleverna letar aktivt efter nya läsoplevelser och rekommenderar litteratur för varandra. Eleverna kan leda diskussioner kring sin läsning och lyfta fram relevanta drag i texten som påverkar läsoplevelsen. Allt fler intertextuella kopplingar identifieras. Eleverna delar även halvfärdiga texter med varandra och kan ge och ta konstruktiv respons. Eleverna publicerar texter för allmänheten.

På nivå C läser eleverna centrala verk inom fantasy, skräck, scifi och dystopier samtidigt som de bekantar sig med epos, myter och legender från olika kulturer för att synliggöra hur mångbottnade influenser de flesta texter innehåller. Inom poesin betonas det känsloladdade. Litteraturlista som bilaga.

Fokusområden inom målen nivå C

Att utvecklas som ordkonstnär	Att finna sin egen röst i skrivandet	Att läsa med inlevelse	Konstprocessen och presentationen
Att stödja elevens utveckling och syn på ordkonsten i förhållande till den litterära traditionen samt uppmuntra eleven att utveckla sin egen identitet som skapare av ordkonst.	Att uppmuntra eleven att utvidga sitt ordförråd och att använda ett mångsidigare språk och uttryckssätt och hjälpa eleven att förstå förhållandet mellan textens innehåll och form, dvs. hur olika stilar byggs upp.	Att uppmuntra eleven till kreativt läsande och till att finna olika sätt att läsa i förhållande till ordkonstens miljöer.	Att öva eleven i att målinriktat skapa ordkonst

Centrala metoder, texter och begrepp nivå C

Metoder	Texter	Begrepp
<ul style="list-style-type: none"> • att leka med genrer och genretypiska drag • att skapa helgjutna miljöer utanför här och nu • att utveckla inre konflikter i karaktärer samt skapa deras individuella röster • att målmedvetet bearbeta texten • att variera tempot i texten och skapa spänning • att skapa intensitet och känsla • att fikionalisera egna känslor och upplevelser • att lära sig påverka • att undersöka sin egen röst 	<ul style="list-style-type: none"> • Skräck • Fantasy • Scifi • Dystopi • Epos • Myter • Legender • Blankvers • Kalevalameter • Rap • Sångtexter • Poetry slam • Tragedi • Grafisk novell och roman • Notis • Debattartikel 	<ul style="list-style-type: none"> • Allvetande berättarperspektiv • Objektivt berättarperspektiv • Dold anföring • Fabula • Sujett • Fokalisering • Berättelsemönstren uppdraget, tragedin och komedin • Haiku • Tanka • Versmått • Versfot • Jamb • Troké • Pregnant • Poetiskt ögonblick • Överkliv • Värdeladdade ord • Besjälning • Personifikation • Stående epitet • Hopning • Homonym • Synonym • Coup de théâtre • Bryta fjärde väggen

GRUNDSTUDIER NIVÅ B, 13-15 ÅR (ÅK 7-9): LITTERÄRA EPOKER – I SAMHÄLLET

Omfattning 100 studietimmar/år, sammanlagt 300 studietimmar. En del av studietimmarna avläggs som projekt, kortkurser och självstudier.

På nivå B reflekterar eleven över sambandet mellan individ och samhälle samt historisk narrativitet. Eleven bekantar sig med litteraturhistoriska epoker både ur ett ideologiskt samt estetiskt perspektiv och kan identifiera och skapa flerdimensionella narrativ. Skillnader mellan historiska romaner, biografier och självbiografier undersöks.

Eleven granskar påverkande och kan hantera ethos, patos och logos. De lär sig läsa och skapa multimodala opinionsbildande texter och använda sig av retoriska medel inom olika genrer.

Eleverna leker med stilar samt epoker och skriver parodier samt allegorier. Texters dolda budskap och värderingar synliggörs och eleverna tränar sig på kritisk läsning med fokus på genus, klass, etnicitet och ekologi. Eleverna uppmuntras till att relatera nutida litteratur till litteraturhistoriska verk och skapa egna samhällsskildringar. Eleverna redigerar texter för olika mottagare och kontexter.

Eleverna laborerar både med karaktärsdrivna och intrigdrivna texter samt fördjupar sig i den dramaturgiska modellen och hjältens resa som universellt berättelsemönster. Karaktärerna förses med värderingar, samhällsåsikter och eleverna tränar sig på flerstämmighet. Karaktärerna utvecklas inom texten, som person och/eller ideologiskt. Samtidigt fördjupas förståelsen för betydelsen av berättarperspektiv och fokalisator med opålitliga berättare och texter med varierande perspektiv.

På nivå B läser eleverna centrala verk ur olika epoker med fokus på samhällsskildringar, utopier och dystopier samt specifikt hur kärlek gestaltas och upplevs under olika tidsperioder samt samtida verk med koppling till dessa. Bundna versmått kontrasteras med prosalyrik. Litteraturlista som bilaga.

Fokusområden inom målen nivå B

Att utvecklas som ordkonstnär	Att finna sin egen röst i skrivandet	Att läsa med inlevelse	Konstprocessen och presentationen
stödja eleven i att delta i diskussionen om ordkonst i olika miljöer	hjälpa eleven att iaktta hur stilar byggs upp	uppmuntra eleven att bekanta sig med ordkonstens traditioner och sätta sig in i olika sätt att läsa, också i tolkning av multimodala texter	uppmuntra eleven att tillämpa de olika skedena i ordkonstens produktionsprocess i sitt eget skapande av ordkonst och att undersöka processerna för framställande av andra konstarter

Centrala metoder, texter och begrepp nivå B

Metoder	Texter	Begrepp
<ul style="list-style-type: none"> • att identifiera ideologier och värderingar i text genom att låta karaktärer byta plats med varandra • att skapa karaktärer som passar eller inte passar in i ett samhälle • att leka tidsresenär med karaktärer • att hantera flerdimensionella narrativ genom att skapa texter med flera perspektiv 	<ul style="list-style-type: none"> • Novell • Utopi • Kärleksroman • Historisk roman • Biografi • Självbiografi • Bildung • Samhällsskildring • Prosalyrik • Hexameter • Terzin • Alexandrin • Sonett • Epoker antiken-realismen • Argumenterande tal • Allegori • Parodi • Reportage 	<ul style="list-style-type: none"> • Kronologi • Analeps och proleps • Hjältens resa • Cirkelkomposition • Epok • Dramaturgisk modell • Opålitlig berättare • Anapest • Daktyl • Spondé • Hyperbol • Litotes • Symbol • Anadiplos • Antimetabol • Kiasm • Oxymoron • Parallellism • Retorisk fråga • Ethos • Patos • Logos

Studiehelheter för de fördjupade studierna, deras mål, innehåll och beräknade omfattning

ALLMÄNT

I de fördjupade studierna i den fördjupade lärokursen i ordkonst gestaltar eleverna det egna konstnärskapets tillämpningsmöjligheter och fördjupar sin uppfattning om ordkonsten och dess möjligheter. Studierna består av studiehelheter som förenar olika målområden och som besluts lokalt. En del av de fördjupade studierna utgörs av slutarbetet och processen i samband med den.

Målen med undervisningen är att

Att utvecklas som ordkonstnär

- uppmuntra eleven att utveckla sin egen konstnärsidentitet och tillämpa ordkonstens innehåll i sin egen verksamhet
- sporra till ordkonstexperiment
- inspirera eleven att arbeta målinriktat, engagera sig i att utveckla sitt eget uttryck och söka samarbete med andra konstnärer
- uppmuntra eleven att sätta ord på sin egen världsbild
- stödja eleven i att delta i diskussionen om ordkonst samt uppmuntra eleven att som utövare av ordkonst delta i litteratur- och konstevenemang
- uppmuntra eleven till ansvarsfullt och etiskt tänkande.

Att finna sin egen röst i skrivandet

- uppmuntra eleven att modigt uttrycka sig själv och stärka sin konstnärliga syn genom att söka också utmanande sätt att utöva ordkonst
- uppmuntra eleven att utvidga sitt ordförråd och att använda ett mångsidigare språk och uttryckssätt
- hjälpa eleven att fördjupa sin färdighet att göra iakttagelser och koppla dem till sina egna erfarenheter
- ge eleven övning i att kombinera olika genrer inom ordkonsten och utveckla nya
- hjälpa eleven att förstå förhållandet mellan textens innehåll och form, dvs. hur stilar byggs upp.

Att läsa med inlevelse

- uppmuntra eleven att leva sig in i det som de läser och hör och att dela sina läsoplevelser
- uppmuntra eleven att fördjupa sin kännedom om ordkonstens genrer, tradition och experimentell samtidslitteratur
- uppmuntra eleven att utvecklas i att läsa, bedöma och analysera multimodala ordkonsthelheter.

Konstprocessen och presentationen

- uppmuntra eleven att tillämpa de olika skedena i ordkonstens produktionsprocess i sitt eget skapande av ordkonst och att utnyttja de medel som ingår i den

- ge eleverna övning i att skapa ordkonst målinriktat samt beakta presentationskontexten och textens mottagare
- ge eleverna övning i att målinriktat skapa ordkonst självständigt och tillsammans med andra
- hjälpa eleven att förstå textens organiska karaktär och hantera de känslor som hör ihop med att skapande arbete är en pågående process
- uppmuntra eleven att ge och ta emot respons
- uppmuntra och sporra eleven att dela och presentera sina ordkonstverk.

FÖRDJUPADE STUDIER NIVÅ A, 16-18 ÅR, ANDRA STADIET: SAMTIDA ORDKONST - MIN RÖST

Omfattning sammanlagt (inklusive slutarbetet) 500 studietimmar under 3 år. En del av studietimmarna avläggs som projekt, kortkurser och självstudier. Slutarbetets omfattning är 200 studietimmar.

På stadie A har eleven en bred uppfattning av text och ett utvecklat metaspråk för att läsa, tolka, diskutera samt reflektera över text. Eleven kan medvetet skapa texter i olika genrer och fördomsfritt använda sig av stilmedel, effekter och övriga språkliga samt multimodala medel för att uttrycka sin egen röst och förmedla sitt budskap.

Eleven bekantar sig med experimentella texter både inom litterära epoker från modernismen framåt och inom samtida experimentell skönlitteratur. Fördomsfria experiment med texter över genrer, konstformer hjälper eleven prova på nyskapande textproduktion.

En viktig del av de fördjupade studierna är att eleven fördjupar sig i valfri subgenre och utforskar den som läsare, skribent och medutvecklare inom sitt slutarbete. En individuell plan för slutarbetet skapas i samråd med läraren. Central tematik och stil inom elevens eget skrivande ringas in och eleven utmanas i att både förädla och bryta mot dem. Eleven fördjupar sin konstnärsidentitet samt reflekterar över sitt konstnärskap med hjälp av en inlärningsdagbok som löper parallellt med skapandet av elevens konstnärliga slutarbete.

På nivå A läser eleven centrala verk inom modernismen till nutid med fokus på individuellt uttryck, inre och yttre motsättningar samt ambivalens. Genreöverskridande texttyper kontrasteras med samtida tendenser och stilideal. Via konstlerromaner kan eleverna reflektera över sitt eget konstnärsskap och sin konstnärsidentitet. Litteraturlista som bilaga.

Fokusområden inom målen nivå A

Att utvecklas som ordkonstnär	Att finna sin egen röst i skrivandet	Att läsa med inlevelse	Konstprocessen och presentationen
stödja eleven i att delta i diskussionen om ordkonst i olika miljöer och uppmuntra eleven att arbeta målinriktat	uppmuntra eleven att söka sätt att skapa ordkonst som passar hen	uppmuntra eleven att bekanta sig med ordkonstens traditioner och sätta sig in i olika sätt att läsa, också i tolkning av multimodala texter	uppmuntra eleven att tillämpa de olika skedena i ordkonstens produktionsprocess i sitt eget skapande av ordkonst och att undersöka processerna för framställande av andra konstarter

Centrala metoder, texter och begrepp nivå A

Metoder	Texter	Begrepp
<ul style="list-style-type: none"> att själv medvetet välja tematik, stil och genre för sin ordkonst Att kunna särskilja rollerna för att planera, skriva och redigera samt välja arbetsmetod enligt dessa Att undersöka andra konstarters narrativitet och tillämpa dessa i sin ordkonst 	<ul style="list-style-type: none"> Modernism Postmodernism Impressionism Expressionism Symbolism Strukturalism Magisk realism Künstlerroman Pastisch Experimentell poesi 	<ul style="list-style-type: none"> Asyndes Metanymi Paradox Ironi Främmandegöring Drömspel Ambivalens

UNDERVISNING FÖR ORDKONST FÖR VUXNA

I undervisningen i ordkonst för vuxna följs målen och det centrala innehållet i den fördjupade lärokursen i ordkonst. I undervisningen beaktas de studerandes intressen, erfarenheter och utbildning. Den studerande väljer bland grundstudierna sådana helheter där färdigheterna ännu borde övas upp. Det centrala i studierna är att man finner sitt eget konstnärskap. I de fördjupade studierna stöds de studerandes egen inriktning och den studerande uppmuntras att hitta sitt eget personliga uttryckssätt i skapandet. De studerande uppmuntras skapa egna mål och aktivt försöka uppnå dem. I studierna kompletteras kännedomen om den litterära traditionen, samtidslitteraturen och olika genrer och de studerande vägleds att självständigt bredda sitt kunnande.

Undervisningen i grundläggande konstundervisning för vuxna består främst av valfria kurser för vuxna samt självstudier. En individuell studieplan skapas för vuxenstuderande samt vid behov skräddarsydda kurser.

Bedömning

BEDÖMNING AV LÄRANDET SAMT FÖREMÅL FÖR BEDÖMNING

Bedömningens uppgift är att stödja elevernas framsteg i studierna i ordkonst och att stödja eleverna i att uppnå de mål som ställs upp för studierna. Centralt är formativ bedömning som kontinuerligt ges av lärare både under och mellan undervisningstillfällena genom hela lärtigen. Med hjälp av uppmuntrande och stöttande formativ respons där textens styrkor lyfts fram kontextualiseras och benämns stilistiska grepp och litterära medel så att elevens metaspråk, medvetenhet och reflektion kring sitt eget skapande och lärande stärks. Responsen kopplas till målen för undervisningen och stöder utvecklingen av elevernas eget konstnärskap, uppställandet av egna mål och uppföljningen av framstegen i förhållande till dem.

Bedömningen av den fördjupade lärokursen i ordkonst omfattar följande målområden

- utvecklingen som ordkonstnär
- färdigheterna i att skapa ordkonst
- färdigheterna i att tolka ordkonst
- förmågan att lära sig lära, att reflektera och att hantera en process.

I grundstudierna är syftet med den fortlöpande bedömningen att stödja övningen i och utvecklingen av de grundläggande färdigheterna i ordkonst. I bedömningen betonas särskilt färdigheterna i att skapa och tolka ordkonst samt förmågan att lära sig lära. Grundstudierna bedöms inte summativt.

KRITERIER FÖR BEDÖMNINGEN AV DEN FÖRDJUPADE LÄROKURSEN

I de fördjupade studierna är syftet med den fortlöpande formativa bedömningen att stödja fördjupningen av färdigheterna i ordkonst. I bedömningen betonas förutom skapandet av ordkonst också utvecklingen som ordkonstnär samt färdigheterna i att reflektera och att hantera en process.

I bedömningen av slutarbetet i den fördjupade lärokursen i ordkonst betonas av bedömningsområdena särskilt färdigheterna i att skapa ordkonst och reflektera. I bedömningen av slutarbetet beaktas elevens egen röst i arbetet och kännedom om eller förnyelse av genren samt den entusiasm, det experimenterande och den uthållighet som kommer fram i arbetsprocessen. Den summativa bedömningen av de fördjupade studierna ges verbalt och skriftligt.

Kriterier för gott kunnande

- Eleven behärskar väl sin valda subgenre samt alla för subgenren centrala begrepp.
- Eleven har valt stil och struktur på sin text med eftertanke och valen avspeglas i hur väl texten fungerar i enlighet med sitt syfte.
- Eleven visar uthållighet och bearbetar texten tills den gör sitt syfte rättvisa samt kan själv granska både sin text och process.
- Eleven har valt tema, motiv, texttyp och stil som avspeglar elevens konstnärskap och som visar elevens distinkta egna röst

Sydkustens ordkonstskola

Litteraturlista

Bilaga till läroplan i grundläggande konstundervisning i ordkonst enligt fördjupad lärokurs

Allmänt om litteraturlistan

Syftet med litteraturlistan är att skapa en ordkonstkanon så att eleverna får en gemensam referensram. Samtidigt bekantar sig eleverna med klassiker inom nivåernas centrala genrer. Eftersom Sydkustens ordkonstskola arbetar kring synsättet att alla texter hör ihop och är en del av samma, globala textväv är det speciellt viktigt att synliggöra intertextuella kopplingar och visa hur ingen text - inte heller ordkonstelevernas - skapas i ett vakuum.

Verken på litteraturlistan utgör stommen för undervisningen. Genom att bekanta sig med verken, läsa utdrag eller verk i sin helhet, breddas ordkonstelevernas repertoar. En del av dessa verk läses och behandlas inom de valfria litteraturkurserna. Litteraturlistorna kompletteras i undervisningen med relevant nyare barn- och ungdomslitteraturen. Denna listas inte av praktiska skäl, helt enkelt för att möjliggöra användningen av aktuell litteratur utan ständiga uppdateringar av litteraturlistan. På detta sätt säkerställs att ordkonsteleverna både kan den litterära traditionen och samtidslitteraturen.

Litteraturlista E 7-8 år (åk 1-2) Sagolikt – Berätta tillsammans:

Sagor

- Bröderna Grimms sagor
- H.C. Andersens sagor
- Zacharias Topelius sagor
- Tusen och en natt

Fabler

- Aisopos fabler

Noveller

- Tove Jansson: Det osynliga barnet & Vårvisan

Dikter

- Lennart Hellsing: Krakel spektakelboken
- Viktor Rydberg: Tomten

Bilderböcker

- Beskow: Hattstugan
- Sanna Borell: Sagan
- Tove Jansson: Vem ska trösta knyttet? & Hur gick det sen?
- Shaun Tan: Cikada
- Gunilla Bergström: Alfons Åberg (valfri)
- Ivar Arosenius: Kattresan

Kapitelböcker

- Roald Dahl: Mitt magiska finger & SVJ
- Astrid Lindgren: Pippi Långstrump & Emil i Lönneberga
- A.A. Milne: Nalle Puh
- Thorbjørn Egner: Folk och rövare i Kamomillastad
- Tove Jansson: Småtrollen och den stora översvämningen
- Moni Nilsson: Tsatsiki och morsan

Dramatik

- Henrik Ibsen: Peer Gynt

Övrigt

- Sergei Prokofjev: Peter och vargen

Nivå D (åk 3-4) På äventyr – Skriva brett

Romaner

- Astrid Lindgren: Ronja Rövardotter & Rasmus på luffen
- Roald Dahl: Kalle och chokladfabriken & Matilda
- Tove Jansson: Kometen kommer & Trollvinter
- Antoine de Saint-Exupéry: Lille Prinsen
- Lucy M. Montgomery: Anne på Grönkulla
- Jakob Wegelius: Mördarens apa
- Alexandre Dumas: De tre musketörerna
- Jules Verne: En världsomsegling under havet
- Frances Hodgson Burnett: Den hemliga trädgården
- Rudyard Kipling: Djungelboken
- Walter Scott: Ivanhoe
- Jack London: Skriet från vildmarken
- Selma Lagerlöf: Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige
- Charles Dickens: En julsaga & Oliver Twist
- Kenneth Grahame: Det susar i säven
- Eduard Uspenski: Krokodilen Gena och hans vänner
- Katarina Taikon: Katitzi
- Edgar Rice Burroughs: Tarzan, apornas son
- Johanna Spyri: Heidi
- Laura Ingalls-Wilder: Lilla huset på prärien
- Anna Sewell: Black beauty
- L Frank Baum: Trollkarlen från Oz
- J.M. Barrie: Peter Pan och Wendy
- Robert Louis Stevenson: Skattkamarön
- Åke Holmberg: Ture Sventon
- Mark Twain: Tom Sawyers äventyr
- J.K. Rowling: Harry Potter och de vises sten
- E. B. White: Min vän Charlotte
- Arthur Conan Doyle: En studie i rött
- Agatha Christie: Och så var de bara en & Mordet på Orientexpressen
- Herman Melville: Moby Dick

Dikter

- Stella Parland: Katastrofer och strofer om slummer och stoj
- Lennart Hellsing: Sjörovarbok
- Elmer Diktonius: valfria dikter
- Johan Ludvig Runeberg: Högt bland Saarijärvis moar

Bilderböcker

- Maurice Sendak: Till vildingarnas land

Noveller

- Tove Jansson: Granen

Dramatik

- Molière: Den girige
- Anton Tjechov: Tre systrar

Nivå C (åk 5-6) / andra världar – utveckla och relatera

Romaner

- Lewis Carroll: Alice i Underlandet
- Astrid Lindgren: Bröderna Lejonhjärta & Mio min Mio
- C. S. Lewis: Häxan och lejonet
- Philip Pullman: Guldkompassen
- J. R. R. Tolkien: Hobbiten
- Michael Ende: Den oändliga historien & Momo eller kampen om tiden
- Ursula K. Le Guin: Trollkarlen från Övärlden
- Jules Verne: Resan till jordens medelpunkt
- Madeleine L'Engle: Ett veck i tiden
- Douglas Adams: Liftarens guide till galaxen
- Oscar Wilde: Spöket på Canterville
- Mary Shelley: Frankenstein
- Bram Stoker: Dracula
- E T A Hoffmann: Sandmannen
- Stephen King: Carrie & Maratonmarschen
- H. G. Wells: Världarnas krig
- Peter Pohl: Janne min vän
- Lois Lowry: Den utvalde

Grafiska romaner

- Shaun Tan: Ankomsten

Epos

- Homeros: Odysseen
- Kalevala
- Eddan
- Beowulf: en nordisk berättelse från 500-talet
- Nibelungensången
- Gilgamesheposet
- Harry Martinson: Aniara

Noveller

- Edgar Allan Poe: Huset Ushers undergång & Den svarta katten

Dikter

- Baudelaire: Ondskans blommor
- Edith Södergran: valfria dikter

- Edgar Allan Poe: Korpen

Dramatik

- Aischylos: Orestien
- William Shakespeare: En midsommarnattsdröm

Nivå B (åk 7-9) Litterära epoker - i *samhället*:

Litteraturen på nivå B är tematiskt indelad enligt rubrikerna hjälte, identitet och kärlek. Under de tre år som eleverna studerar på nivå B bekantar de sig turvis med alla tre teman och till temat tillhörande litteratur.

Hjälte

Romaner

- William Golding: *Flugornas herre*
- Alexandre Dumas: *De tre musketörerna*
- Walter Scott: *Ivanhoe*
- S.E. Hinton: *Outsiders*
- Homeros: *Illiaden*
- George Orwell: *1984*
- Harper Lee: *Dödssynden/To kill a mockingbird*
- Jan Guillou: *Ondskan*
- Cervantes: *Don Quijote*
- William Shakespeare: *Hamlet*
- Dante: *Den gudomliga komedin*
- Margaret Atwood: *Tjänarinnans berättelse*
- Mika Waltari: *Sinuhe egyptiern*
- Karin Boye: *Kallocain*
- Ray Bradbury: *Farenheit 451*
- Aldous Huxley: *Du sköna nya värld*
- Daniel Defoe: *Robinson Crusoe*
- J. L. Runeberg: *Fänrik Ståhls sägner*
- Charlotte Brontë: *Jane Eyre*
- Rabelais: *Den store Gargantuas förskräckliga leverne*
- Aleksis Kivia: *Sju bröder*
- Murasaki Shikibu: *Berättelsen om Genji*

Noveller

- Giovanni Boccaccio: *Decamerone*

Epos

- Dante: *Den gudomliga komedin*
- Homeros: *Illiaden*

Dikter

- Anna Achmatova: *Requiem*

- Rolandssången

Dramatik

- Shakespeare: *Hamlet*

Identitet

Romaner

- Louisa May Alcott: *Unga kvinnor*
- Imre Kertész: *Mannen utan öde*
- Ernst Hemingway: *Den gamle havet*
- J. D. Salinger: *Räddaren i nöden*
- Väinö Linna: *Under Polstjärnan*
- Vilhelm Moberg: *Utvandrarna*
- Herman Hesse: *Glaspärlespelet*
- Jonathan Swift: *Gullivers resor*
- George Orwell: *Djurens gård*
- John Steinbeck: *Möss och människor*
- Fjodor Dostojevskij: *Brott och straff*
- Franz Kafka: *Förvandlingen*

Noveller

- Nikolaj Gogol: *Kappan*
- Richard Bach: *Måsen: berättelsen om Jonathan Livingston Seagull*
- Stig Dagerman: *Att döda ett barn*

Dikter

- Karin Boye: valfria dikter

Epos

- John Milton: *Det förlorade paradiset*

Dramatik

- Sofokles: *Oidipus Rex*
- Shakespeare: *Othello*
- Anton Tjechov: *Körsbärsträdgården*
- Henrik Ibsen: *Ett dockhem*

Kärlek

Romaner

- Johann Wolfgang von Goethe: *Den unge Werthers lidanden*
- Victor Hugo: *Ringaren i Notre Dame*
- Gustave Flaubert: *Madame Bovary*
- Emily Brontë: *Svindlande höjder*
- Selma Lagerlöf: *Kejsaren av Portugallien*
- Lev Tolstoj: *Anna Karenina*
- Jane Austen: *Stolthet och fördom & Förnuft och känsla*
- F. Scott Fitzgerald: *Den store Gatsby*
- Hjalmar Söderberg: *Den allvarsamma leken*
- Daphne du Maurier: *Rebecca*

Noveller

- August Strindberg: *Ett halvt ark papper*

Dikter

- Ovidius: *Metamorfoser*
- Petrarca: *Canzoniere*
- William Shakespeare: sonetter

Dramatik

- Euripides: *Medea*
- August Strindberg: *Fröken Julie*
- William Shakespeare: *Romeo och Julia*
- Minna Canth: *Arbetarens hustru*

Nivå A (andra stadiet) *Samtida ordkonst – Egen röst*

Romaner

- Garbriel Garcia Marquez: *Hundra år av ensamhet*
- Doris Lessing: *Det femte barnet*
- Marcel Proust: *På spaning efter den tid som flytt*
- Marguerite Duras: *Älskaren*
- Djuna Barnes: *Nattens skogar*
- Siri Hustvedt: *Vad jag älskade*
- Sylvia Plath: *Glaskupan*
- James Joyce: *Odysseus/Ulysses*
- Vladimir Nabokov: *Lolita*
- Albert Camus: *Främlingen*
- Virginia Wolf: *Orlando & Mot fyren*
- Günter Grass: *Blecktrumman*
- Michail Bulgakov: *Mästaren och Margarita*
- William Faulkner: *Stormen och vreden*
- John Steinbeck: *Vredens druvor*
- George Eliot: *Middlemarch*
- Franz Kafka: *Processen*
- Joseph Heller: *Moment 22*
- Salman Rushdie: *Midnattsbarnen*
- Chinua Achebe: *Allt går sönder*
- Toni Morrison: *Älskade*
- Laurence Sterne: *Välborne herr Tristram Shandy: hans liv och meningar*
- Kurt Vonnegut: *Slakthus 5*
- Truman Capote: *Med kallt blod*
- Fjodor Dostojevskij: *Idioten*
- Henry James: *Porträtt av en dam*
- Edith Warton: *Oskuldens tid*

Noveller

- George Saunders: *Tionde december*
- Jorge Luis Borges: *Biblioteket i Babel*

Dikter

- Walt Whitman: *Strån av gräs: ett urval.*

Dramatik

- Samuel Beckett: *I väntan på Godot*
- Edward Albee: *Vem är rädd för Virginia Wolf?*
- Bertolt Brecht: *Mor Courage och hennes barn*
- August Strindberg: *Ett drömspel*
- J. W. von Goethe: *Faust*

Künstlerromaner

- Joyce Carol Oates: *En författares övertygelse*